

Nico van Ewijk: Nederlands bestuurslid van Montessori Europe

Mirjam Stefels en Michael Rubinstein

In het vorige nummer van *MM* werd aandacht besteed aan het congres van Montessori Europe in Gotenburg. Daarin kwam onder andere ter sprake dat Nico van Ewijk gekozen is tot bestuurslid. Reden genoeg om hem een aantal vragen te stellen over Montessori Europe, waarover hij zelf al eerder in *MM* publiceerde¹.

Kun je iets vertellen over je eigen geschiedenis in het montessori-onderwijs?

‘Ik heb vanaf kleuterschool (de Zesde Montessorischool) tot en met de mulo openbaar montessori-onderwijs gevolgd in Amsterdam. Daarna heb ik op de kweekschool het montessoridiploma gehaald en heb vijf jaar in Amsterdam gewerkt. Toen zijn we naar Amerika geëmigreerd. Ik was daar twee jaar directeur op een montessorischool in Chicago. Toen was ik dertig en wilden we kinderen. Het leek ons beter om in Nederland kinderen te krijgen en zo zijn we weer terug gegaan.

Eenmaal terug heb ik op het Nutsseminarium mijn eerstegraads bevoegdheid gehaald. Ik ben eerst bij de nascholing in Rotterdam gaan werken en vervolgens in Utrecht. Daar wilde men een reguliere pabo omturnen tot montessori-pabo met hetzelfde personeel. Dat lukte niet met het personeel, maar er waren wel aanmeldingen van studenten. Ik ben er toen gaan werken, net als Annemarie Moorman. En daar ben ik tot mijn pensioen gebleven.’

Hoe ben je Montessori Europe terechtgekomen?

‘Ik was al internationaal bezig, onder andere in Duitsland, was bijvoorbeeld lid geworden van de Deutsche Montessori Gesellschaft. Zo was ik internationaal al wat bekend en werd ik voor Montessori Europe gevraagd.’

Wat is Montessori Europe?

‘Het is een vereniging die beoogt om in Europa het montessori-onderwijs inhoudelijk, politiek en in voorlichting meer te stroomlijnen. Als je de Europese scholen en verenigingen ziet als een soort archipel, dan proberen we de eilanden te verbinden. Zo kunnen leden kennis nemen van elkaars werk en kunnen we ook naar buiten voorlichting geven over montessori-onderwijs. En we organiseren jaarlijks een congres.’

Hoe verhoudt Montessori Europe zich tot de AMI?

‘In zekere zin is Montessori Europe opgericht uit onvrede met de AMI. Die richt zich toch vooral op Amerika en Azië en treedt als waakhond op bij het bewaken van het erfgoed van Montessori. Dat is op zich wel nuttig, maar AMI-mensen denken dat zij de enigen zijn die iets van montessori-onderwijs weten.

Wij hadden de behoefte om iets in Europees verband te organiseren en dat doet de AMI niet. De AMI is niet bij Montessori Europe betrokken maar gedooft ons.’

En hoe verhoudt Montessori Europe zich tot de verschillende landelijke verenigingen?

‘Van Montessori Europe kunnen zowel individuen als scholen als verenigingen lid worden. Voor de verenigingen is er een aparte onderafdeling die dat bundelt.

De NMV is geen lid. We hebben het tot twee keer toe geprobeerd, maar er was op dat moment, een aantal jaren geleden, geen interesse vanuit het bestuur, hoewel opleiders hadden gezegd wel als vertegenwoordigers op te willen treden.'

Wie vertegenwoordig jij dan?

'Vooralsnog vertegenwoordig ik mezelf. De andere bestuursleden zitten er wel namens een vereniging. Het is heel internationaal: Ierland, Zweden, Polen, Oostenrijk, Duitsland en nu dus ook Nederland zijn in het bestuur vertegenwoordigd.

Ik vind het jammer dat ik niemand vertegenwoordig. Om in de vergelijking van de archipel te blijven: naar ons eiland komt zo geen bootje toe; je mist een kans op contacten. Ik vind dat de NMV lid zou moeten worden en een afgevaardigde naar de congressen zou moeten sturen.

Er is een behoorlijke kans dat het congres in 2007, bij de viering van het honderdjarig bestaan van montessorischolen, in Amsterdam wordt gehouden. Ik maak me er zorgen over hoe dat moet als de NMV dan nog geen lid is; dan wordt het moeilijker om te organiseren. De landelijke verenigingen spelen meestal een grote rol bij de organisatie van de congressen.'

Wat doet Montessori Europe zoal?

'We proberen empirisch onderzoek naar montessori-onderwijs onderling uit te wisselen. We leggen doelstellingen voor montessori-onderwijs opnieuw en exact vast. We trachten verbindingen te maken naar politieke kanalen. Zo zal de minister van onderwijs van Oostenrijk het volgende congres in Wenen bezoeken. We zoeken thema's voor de congressen en kijken daarbij waar behoefte aan bestaat. We willen ook nieuwe thema's introduceren. Ik denk bijvoorbeeld aan de ontwikkelingen in de neuropedagogie en -psychologie - voor het basisonderwijs een belangrijk thema. Op het volgende congres is democratie het thema.

We proberen om de opleidingen met elkaar te vergelijken: zijn de eisen voor stages hetzelfde, hoe zit het inhoudelijk met de programma's? Naar ons idee zijn er overigens geen grote verschillen.

Verder proberen we adviezen te geven over de inrichting van montessorischolen zonder daarbij zelf een machtsfactor te worden. We hebben hoofdpunten vastgelegd in een verklaring (*zie eind artikel, red.*), maar het is niet de bedoeling zelf een keurmerk aan scholen te geven. Dat doen de landelijke verenigingen immers al. Wel is het nuttig om landen met elkaar te vergelijken en daarvan te leren. Zo zijn andere landen geïnteresseerd geraakt in het Nederlandse kindvolgsysteem en wordt dat nu op het volgende congres gepresenteerd. Dat probeer ik dan te regelen.'

Kun je vanuit jouw positie iets zeggen over Nederlands montessori-onderwijs in vergelijking tot andere landen?

'In Nederland bestaat de neiging om de montessori identiteit opzij te zetten en op basisscholen leerstofjaarklassen te maken. Dan wordt het eigenlijk een soort klassikaal onderwijs en kun je misschien beter het bordje 'montessorischool' eraf halen. Het verlies van identiteit heeft ook te maken met de opkomst van het realistisch rekenen en de problemen die dat met zich meebracht, het verdwijnen van de montessoripoot bij het APS en het feit dat inspecteurs methoden op scholen verwachten.

Ik vind dat de noodzakelijke vernieuwingen te weinig vanuit het hart van montessori komen. Hopelijk is de oprichting van het expertisecentrum een stap in de goede richting.

Voor Nederlandse montessorischolen valt er Europees gezien veel te halen, bijvoorbeeld op het gebied van literatuur. In Duitsland en Oostenrijk wordt veel gepubliceerd. In Duitsland is dat van universitair kaliber; daar is het heel gewoon dat iemand met een masters op een basisschool werkt. Dat is hier ondenkbaar.

We hebben ook iets te brengen: het kindvolgsysteem, montessori rekenonderwijs dat past bij realistisch rekenen, een groot aantal montessorischolen voor voortgezet onderwijs.

Voor mij is een belangrijke vraag voor de komende tijd of montessori-onderwijs wel of niet constructivistisch is. Het constructivisme is een breder begrip dan montessori-onderwijs. Is het een modeverschijnsel of snijdt het werkelijk hout? Ik denk dat je er op kleine schaal mee aan het werk kunt gaan, zodat je er eventueel, als het toch niet zinnig blijkt, weer eenvoudig afscheid van kunt nemen. Ook op daarin kan Nederland een rol spelen.'

We hebben onder andere via de website Nederlandse scholen gezocht die contacten onderhouden met Europese montessorischolen maar hebben ze niet gevonden. Ligt hier een taak voor Montessori Europe?

‘Nee, scholen kunnen dat heel goed zelf doen. Ze kunnen bijvoorbeeld via de website van Montessori Europe contacten proberen te leggen met andere scholen.’

Hoe zit het met de deelname vanuit Oost-Europa?

‘Het is lastig om daar een beeld van te krijgen. Als er scholen worden opgezet, begint het altijd bij kleine kinderen. Je hoort weinig over groei, het is allemaal nog in een beginstadium. Vaak hoor je het vervolg niet. Daar heeft Montessori Europe ook een taak in: om die ontwikkeling te volgen.

Verder is er een praktisch probleem. Voor mensen uit Oost-Europa is het bezoeken van het congres eigenlijk te duur. We komen hen daarin nu tegemoet vanuit een solidariteitsbeginsel. Ze willen ook altijd graag dat wij naar hun toe gaan, maar daarvoor is geen geld. Dan krijg je dat gepensioneerden zoals ik zich ermee gaan bemoeien. Me met dat soort dingen bemoeien vind ik nog steeds leuk. Bij het congres in Praag waren 150 Tsjechen aanwezig. Bij het volgende congres in Wenen komen er vast veel deelnemers uit Oost-Europa.’

Hoe staat Montessori Europe er financieel voor?

‘Ook bij dit werk wordt me weer duidelijk dat onderwijs een soort restverschijnsel is. Bij Montessori Europe is er veel liefdewerk. Via stichtingen halen we wat geld binnen en we proberen sponsors binnen te halen te vinden. Maar je moet vooral idealist zijn en vertrouwen op dit soort netwerken.’

De website van Montessori Europe vind je op www.montessori-europe.com

Mirjam Stefels is directeur van de Eerste Montessorischool Hoofddorp en montessori-opleider aan het Centrum voor nascholing Amsterdam

ⁱ MM jaargang 26, nummer 3 (maart 2003); Nico van Ewijk: ‘Montessori Europe: nodig of overbodig?’